

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Retsudvalget
REU alm. del - Bilag 329
Offentligt

Folketingets Retsudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Artikel om ankesager ved domstolene

4. FEBRUAR 2009

FORSKNINGSOMRÅDE I

DET JURIDISKE FAKULTET
SKT PEDERS STRÆDE 19
1453 KØBENHAVN K

Hermed sender jeg en artikel fra tidsskriftet *Advokaten* 1/2009 til orientering. Artiklen belyser ankeprocenter og omgørelsesprocenter (sidstnævnte populært kaldet "smækprocenter") ved danske domstole efter domstolsreformen, herunder især udfaldet af ankesager i Højesteret.

TLF 35323178
DIR 35323178
FAX 35323202

Med venlig hilsen

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Michael Götze".

Michael Götze
Lektor, ph.d.

Michael.Gotze@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

REF: MIG

Mange ankesager giver bonus

Kan det betale sig at anke sagen? Michael Gøtze har for *Advokaten* set på årets hitliste over domme, der dømmes som skæverter af de højere instanser.

DET GAV ANLEDNING TIL hævede øjenbryn i det juridiske fagmiljø i sommeren 2008, da tal fra Højesterets embedsregnskab fra det foregående år viste, at højesteretsdommerne i to ud af tre ankesager kom frem til et andet resultat end det, som dommerne i Sø- og Handelsretten havde fundet rigtigst.

Selv om alle med kendskab til jura ved, at retsanvendelse ofte er tæt knyttet til de fremlagte fakta og er produkter af konkret afvejning og avanceret juridisk finmekanik, var dette en usædvanlig høj omgørelsesprocent.

For at nuancere billedet offentliggjorde Sø- og Handelsretten en uddybende oversigt over ankesager fra både Sø- og Handelsretten og landsretterne. I det følgende kastes der lys over udvalgte nøgletal i denne oversigt. Formålet er at belyse omfanget af Højesterets

ændrede afgørelser i civile ankesager, som udgør en meget vigtig del af domstolenes arbejde. Endvidere belyser artiklen landsretternes underkendelser af domsresultatet i ankesager fra byretter. Også disse tal er interessante, da landsretterne efter domstolsreformen ofte fungerer som endestationer og "små højesteretter". Selv om der er mange tal og flere mulige forklaringer på omgørelsesmønstrene, kan man generelt konkludere, at jura er alt andet end en eksakt videnskab. Det fremgår også, at domstolsreformen betyder, at langt færre af landsretternes afgørelser indbringes for Højesteret.

HØJESTERET UDDELER SMÆK

Som landets højeste domstol skal Højesteret ikke kun løse de forelagte tvister men også afsige principielle domme med mere generel

rækkevidde. Højesteretsdommerne lægger spor ud for de øvrige dommere og for juridisk praksis i det hele taget.

Rent kvantitativt behandler Højesteret et mindre antal sager end de øvrige retter og kan altså anvende flere faglige og intellektuelle ressourcer i overvejelserne om sagernes udfald. De indbragte ankesager er desuden oprullet og drøftet mindst én gang før, hvad der ideelt set giver et godt udgangspunkt for fokus på juraen. Også de involverede advokater må antages at være endnu bedre forberedt end ved det første slag i retten.

Disse praktiske forhold kan selvsagt være en del af den grundlæggende forklaring på, at mange sager får et andet udfald hos Højesteret end ved de lavere retsinstanser. Der kan dog også være andre forklaringer som f.eks. at Højesteret har en anden retsopfat-

Civile ankesager i Højesteret	Ankeprocent	Omgørelsesprocent
Sø- og Handelsretten	21 %	62 %
Vestre Landsret	28 %	20 %
Østre Landsret	25 %	22 %

Figur 1: Ankeprocenter og omgørelsesprocenter i Højesteret i civile sager i 2007. Kilde: Oversigt over ankesager fra Sø- og Handelsretten (årene 2004 til 2007), offentliggjort juli 2008 på www.domstol.dk.

telse end de øvrige aktører. Uanset hvad er tallene i sig selv interessante som pejlemærker. De seneste nøgletal er fra 2007 og kan ses i tabellen her på siden.

Det er klart, at Højesterets høje omgørelsesprocent i forhold til Sø- og Handelsrettens sager er bemærkelsesværdig. I de 26 ankesager, som blev indbragt for Højesteret, ændrede Højesteret sagsudfaldet i 16 sager, hvad der giver den nævnte omgørelsesprocent på 62. Både retsafgifter og kaffeudgifter i pauserne mellem retsmøderne i Højesteret var med andre ord godt givet ud.

For at give sin version af sagen har Sø- og Handelsretten i en pressemeddelelse fra 9. januar 2008 peget på en række forhold, der hører med i et panorama over sagernes skæbne. For det første understreger retten, at det relativt lille antal ankesager betyder, at meget få sagers udsving med hensyn til ændring eller stadfæstelse i Højesteret giver store procentuelle udsving. Desuden har man fra rettens side fremhævet, at cirka 90 procent af Sø- og Handelsrettens samlede mængde af hovedforhandlede sager ender med det resultat, som Sø- og Handelsretten når frem til. Det til lejligheden opgjorte "bruttototal" indbefatter altså alle sager, dvs. ikke kun ankesager, men også de mange "uankede" sager, som finder deres endelige afgørelse i retslokalerne i Sø- og Handelsretten.

Som kommentar kan man sige, at der uden tvivl er en vis statistisk usikkerhed. Dette gælder for så vidt i forhold til alle tal. Det er også rigtigt, at der både i relative og

absolutte tal ankes færre sager fra Sø- og Handelsretten end fra de to landsretter.

Ankeprocenten var 21 i 2007 i sø- og handels-sager, mens 25-28 procent af sagerne fra Vestre- og Østre Landsret blev sendt videre til Højesteret. På den anden side kan man bemærke, at Højesteret også i 2004 og 2005 fandt anledning til at ændre Sø- og Handelsrettens afgørelser i mere end hver anden ankesag. Det er uanset hvad et højt tal. Kun året 2006 kan måske siges at være relativt god årgang for Sø- og Handelsretten, da Højesterets omgørelsesprocent her landede på 30.

I forhold til en bruttoopgørelse af alle sager kan man endvidere indvende, at både Vestre- og Østre Landsret til sammenligning i så fald ligger betydeligt over Sø- og Handelsrettens cirka 90 procent. Det er derfor samlet set vanskeligt at komme udenom, at der synes at være en væsentlig forskel på glassene i de juridiske briller i Sø- og Handelsretten og Højesteret.

Dette kan skyldes forskelle i tilskæringen af faktum og i de konkrete afvejninger. Det kan også bero på helt forskellige retsopfattelser. Den retsopfattelse, som er udslagsgivende for den juridiske dommer og de to sø- og handelskyndige dommere, er en anden end højesteretsdommernes opfattelse. Den høje omgørelsesprocent er i så fald en udfordring for Sø- og Handelsretten, som man må forholde sig fagligt og indholdsmæssigt til.

I forhold til landsretterne behandlede Højesteret i alt 171 ankesager i 2007, hvor

resultatet i de 36 sager blev helt eller delvis ændret, svarende til en omgørelsesprocent på 20-22. For både Vestre- og Østre Landsret gælder, at året 2007 – dvs. første år efter domstolsreformen – fremviser det bedste slutresultat i en række år, idet begge landsretterne tidligere har måttet bide et højere antal underkendelser i sig.

I 2004 blev næsten 40 procent af Østre Landsrets ankesager ændret af storebror i Prins Jørgens Gård, mens året 2006 blev bundskraberen for Vestre Landsret med en tilsvarende omgørelsesprocent. I det indbyrdes kapløb mellem Viborg og København har de to landsretter dog i 2007 stort set det samme facit, idet landsdommerne i cirka 80 procent af ankesager har kunnet notere en stadfæstelse af deres dom efter forelæggelsen for de fem eller flere højesteretsdommere.

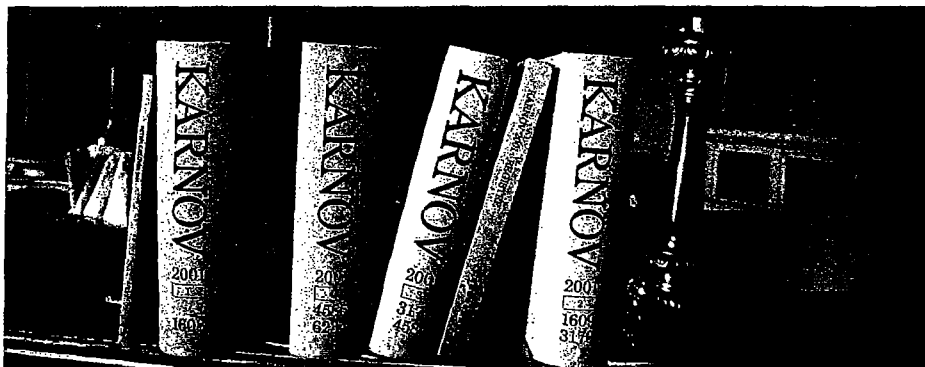
LANDSRETTER KORRIGERER BYRETTER

Også landsretternes omgørelsesprocenter i forhold til byretterne er nyttige pejlemærker. Der sker ingen officiel afrapportering af disse tal, men Domstolsstyrelsen har til brug for denne artikel beredvilligt videregivet en række relevante og illustrative oplysninger.

Der anvendes en lidt anden systematik end i forhold til Højesteret, men de grundlæggende nøgletal er alligevel sammenlignelige. Der foreligger omgørelse, når landsdommerne følger appellansens påstand helt eller delvis. I statistikken sondres der mellem almindelige ankesager (bolig, økonomisk værdi mv.) og ankesager om ægteskab og forældremyndighed. Landsretternes omgørelsesprocenter i 2007 kan sammenskrives som vist på tabellen på siden overfor.

Som det ses, ligger landsretternes omgørelsesprocenter højest i de almindelige ankesager.

De to landsretter ændrer byretternes juridiske resultat i mere end hver tredje almindelige ankesag. Rent kvantitativt er der mange

Civile ankesager ved landsretterne	Vestre Landsret	Østre Landsret	Samlet
Almindelige ankesager	31 %	38 %	35 %
Ægteskab og forældremyndighed etc.	19 %	20 %	19 %
I alt ankesager	26 %	32 %	29 %

Figur 2: Landsretternes omgørelsesprocenter i civile sager i 2007. Kilde: Domstolsstyrelsen.

ankesager, så den statistiske usikkerhed er her beskeden. Landsretterne behandlede i 2007 efter det oplyste 901 almindelige ankesager, hvoraf appellanten kunne vende hjem fra retssalen med en hel eller delvis sejr i 312 sager. Der er langt flere almindelige ankesager end ægteskabssager etc. Der foreligger også tal fra 1. halvår af 2008, hvor billedet er det samme som i 2007. Den samlede omgørelsesprocent ligger stabilt på de cirka 30.

Det er i sig selv interessant, at landsretterne procentuelt omgør flere ankesager end Højesteret. En generel og mulig delforklaring på dette omgørelsesmønster kan være, at landsretterne er kollegiale retter, mens byretterne som hovedregel er enkeltmandsdomstole. Tre hjerner tænker ofte bedre end én.

Dog giver domstolsreformen vide muligheder for kollegial behandling også i byretterne, så denne forskel er måske ved at udspille sin rolle.

En anden – lidt mere faglig – forklaring på de ændrede resultater kan være, at byretterne efter reformen i 2007 har behandlet en række offentligretlige sager, som de ikke tidligere har prøvet kræfter med. Tidligere kørte en del forvaltningssager jo uden om byretterne og startede i landsretten. Byretterne er således på mange måder ved at indhøste nye erfaringer.

DOMSTOLENE OG KLAGEINSTANSER

Med hensyn til domstolsbedømmelsen af sager, der er truffet af sagkyndige klagenævn

inden for de administrative rekursystemer, offentliggør flere af disse klagenævn af egen drift interessante fakta om sagsudfaldet ved domstolene.

Det gælder f.eks. skattesager og sociale sager, hvor det i det administrative system er henholdsvis Landsskatteretten og Ankestyrelsen, der håndterer og afgør klager fra borgerne over de ansvarlige myndigheder. Flere af disse nævn har domstolslignende træk, men klagenævnene er formelt set ikke domstole. Det følgende vedrører altså, hvad man fra et dommersynspunkt kan kalde eksterne omgørelsesprocenter.

I forhold til skattesager oplyses det i Landsskatterettens årsrapport fra 2007, at der blev anlagt 317 retssager. De 307 med skatteyderen som sagsøger. Det fremgår videre, at domstolene i 15 sager ud af 294 domstolssager gav skatteyder/sagsøger fuldt eller overvejende medhold. Det svarer til en omgørelsesprocent på kun 5. I de resterende 95 procent af sagerne var domstolene altså enige med Landsskatteretten. Her er spørgsmålet det omvendte: Hvorfor ændrer domstolene så sjældent afgørelserne?

En delforklaring kan være, at domstolene som udgangspunkt har stor respekt for Landsskatterettens sagkundskab og skatteretlige resultater. I forhold til sociale sager viser tabellerne fra Ankestyrelsen, at domstolene i 2007 gav borgeren medhold i 12 ud af i alt 192 retssager, hvad der svarer til en omgørelsesprocent på 6. Både de skatteretlige og sociale sager er dog ret heterogene

sagskategorier, og der er flere mellemregninger, som her udelades af regnestykket. Det konstateres for så vidt blot ud fra tallene, at det bestemt ikke er nemt at vinde en retssag mod landets skattemyndigheder og sociale myndigheder.

SYSTEMET FUNGERER GENERELT – MÅSKE

De mange usikkerhedsmomenter til tro indeholder både de domstolsinterne og eksterne omgørelsesprocenter interessant grundstof om domstolenes arbejde med civile sager. Man kan håbe, at oplysningerne fremover kan samles og anskueliggøres i de årlige afrapporteringer som led i en åben formidling af domstolenes arbejde.

I forhold til Sø- og Handelsretten vil det i de kommende år vise sig, om der er tale om overgangsfænomener i forbindelse med domstolsreformen, eller om der er tale om en grundlæggende faglig diversitet i domstolernes tilgang til, hvad der anses for gældende ret.

Selv om en meget høj omgørelsesprocent giver anledning til eftertanke, er det på et generelt plan et sundhedstegn, at domstolene prøver sagerne indgående og når frem til forskellige bevisresultater og konkrete vejninger i en række tilfælde. Ankesystemet arbejder og fungerer.

Reelt kan en meget lav omgørelsesprocent nemlig også give anledning til eftertanke. Det kan måske især være problematisk, hvis domstolenes stadfæstelser kan tolkes som havende en bestemt partsorientering som f.eks. i skattesagerne, hvor myndighederne generelt må siges at have en markant bedre prognose som vinder af sagen end borgeren. Jura er ikke en eksakt videnskab, og både lavere domstolsinstanser og rekursinstanser må generelt og ideelt forvente at få omgjort en vis portion af deres afgørelser af Højesteret. Dommere dømmer forskelligt.